

ความชุกของการรังแกกันและปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน

พงษ์สุดา บ้องสิดา พ.บ.*

บทคัดย่อ

ความเป็นมา : การรังแกกันเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางจิตใจและสังคม ทั้งต่อตัวผู้รังแกและผู้ถูกรังแก หากเกิดการรังแกกันต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานจะส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพจิต ที่รุนแรง เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล กลัวสังคม ติดสารเสพติด แยกตัวจากสังคม หรือฆ่าตัวตาย

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาความชุกของการรังแกกันในโรงเรียนและปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ในจังหวัดน่าน

วิธีการศึกษา : การศึกษาเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและ ปัจจัยการเกิดการรังแกกันในโรงเรียน โดยเก็บข้อมูลเด็กอายุ 10-18 ปี ในจังหวัดน่าน ที่ยินยอมตอบแบบสอบถาม ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ chi-square test และ multivariate logistic regression

ผลการศึกษา : จำนวนเด็กนักเรียนที่มาตอบแบบสอบถาม มีทั้งสิ้น 386 คน เคยมีประสบการณ์การรังแกกัน ร้อยละ 79.0 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.0 อยู่ในช่วงอายุ < 12 ปี ร้อยละ 70.7 เด็กที่มีประสบการณ์ การรังแกกัน ร้อยละ 48.2 จะเคยเห็นบิดา มารดาทะเลาะ ด่าทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน ซึ่งมากกว่า กลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์รังแกกัน เคยเห็นการทะเลาะกันเพียง ร้อยละ 33.3 ($p=0.017$) ลักษณะการรังแกกัน มีเด็กเป็นผู้กระทำ ร้อยละ 4.3 ถูกกระทำ ร้อยละ 55.1 เป็นทั้งผู้กระทำ-ผู้ถูกรังแก ร้อยละ 40.6 การรังแกกันครั้งแรกส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงประถมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 44.3) สาเหตุที่ถูกรังแกส่วนใหญ่ เพราะมีร่างกายที่อ่อนแอกว่า (ร้อยละ 35.4) มักจะเป็นการรังแกกันทางวาจา (ร้อยละ 72.5) บุคคลที่รังแกมักจะเป็น เพื่อนในห้องเรียน ร้อยละ 86.6 ช่วงเวลาที่โดนรังแกมักเกิดขึ้นในช่วงเวลาพัก ร้อยละ 60.7 ผลจากการรังแกกัน ไม่ส่งผลใดๆ ร้อยละ 68.2 แต่ทำให้เกิดความเครียด ร้อยละ 57.4 บุคคลที่ต้องการให้ช่วยเหลือมากที่สุด คือ คุณครู (ร้อยละ 63.3) จากการวิเคราะห์พหุหลายระดับ พบว่าปัจจัยด้านครอบครัวไม่มีผลต่อการรังแกกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ไม่ว่าจะเป็นสถานะของครอบครัว ประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวทั้งเคยเห็นบิดา มารดาทะเลาะ ด่าทอหรือใช้คำหยาบคายต่อกัน การเคยเห็นบิดามารดาตบตี ทำร้ายร่างกายหรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน การถูกทำโทษ จนฝังใจ และการเลี้ยงดู

สรุปและข้อเสนอแนะ : ความชุกของการรังแคในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา
ในจังหวัดน่าน คิดเป็นร้อยละ 79 ปัจจัยด้านครอบครัวที่ศึกษาไม่พบความสัมพันธ์กับการรังแคอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติในการศึกษานี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาการรังแคในโรงเรียน
เพื่อช่วยป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ : การรังแค ความชุก ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยด้านครอบครัว

* กลุ่มงานจิตเวชและยาเสพติด โรงพยาบาลน่าน

ติดต่อเกี่ยวกับบทความ : พงษ์สุดา ป้องสีดา E-mail : p_umm@hotmail.com

วันที่รับเรื่อง : 2 มิถุนายน 2564 วันที่ส่งแก้ไข : 26 สิงหาคม 2564 วันที่ตีพิมพ์ : 31 สิงหาคม 2564

PREVALENCE OF BULLYING AND ASSOCIATED FAMILIAL FACTORS IN UPPER PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN NAN PROVINCE

Pongsuda Pongseeda M.D.*

ABSTRACT

BACKGROUND : Bullying is a type of aggression that impacts psychosocial development of both bullies and bully-victims. The long-term effects of bullying will impact serious psychological problems such as depression, anxiety, social phobia, substance abuse, antisocial or suicidal attempts.

OBJECTIVE : To investigate the prevalence of bullying and associated familial factors in upper primary and secondary school students in Nan province.

METHODS : A cross-sectional descriptive study was collected to upper primary and secondary school students with the age of 10-18 years old by online questionnaire (Google form). Data were analyzed by using chi-square test and multivariate logistic regression.

RESULTS : Of 386 students who replied the questionnaire, 79% had experiences of bullying. Most of the victims were female (56%), and 70.7% were aged below 12 years old. Besides, 48.2% of the children who experienced bullying revealed that they had perceived parent's brutality or quarrel, which is more than non-bullying -experienced children that only 33.3% ($p=0.017$). In terms of bullying, 4.3% were bullies, 55.1% were victims, and 40.6% were involved in both roles. Most of the first bullying occurred during elementary school (44.3 %). The weaker body was the most common cause of bullying (35.4%). Verbal bullying was the most common type (72.5%) by friends in their classroom (86.6%). Break-time was the most common period of bullying (60.7%). However, 68.2% of the students revealed no effects of bullying, but having stress 57.4%. Teachers were the people that the students want some help when bullying (63.3%). The results from the multilevel analysis showed that familial factors, including family status, experience of family violence (parents quarrel, give vulgar slangs, fight or throw something to each other, being punished), and parenting style were not statistically significantly associated with bullying.

CONCLUSIONS AND DISCUSSIONS : The prevalence of bullying in upper primary and secondary school students is 79%. Familial factors are not statistically significantly associated with bullying in this study. Hence, the related people should pay more attention and emphasize the bullying problems in school to protect against further psychological problems.

KEYWORDS : bullying, prevalence, associated factor, familial factors

*Department of Psychiatry and Drug dependence, Nan Hospital

Corresponding Author : Pongsuda Pongseeda E-mail : p_umm@hotmail.com

Accepted date : 2 June 2021 Revise date : 26 August 2021 Publish date : 31 August 2021

ความเป็นมา

การรังแกกัน (Bullying) เป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้รังแกมุ่งเน้นให้เกิดความบาดเจ็บทางร่างกายและ/หรือจิตใจ การกระทำนั้นเกิดซ้ำๆ โดยวิธีต่างๆ เช่น การบังคับขู่เข็ญ ทุบตี ล้อเลียน กีดกันออกจากสังคม เป็นต้น โดยทั่วไปผู้รังแกมักจะมีกำลังหรือมีอำนาจเหนือกว่าทำให้ผู้ถูกรังแกไม่สามารถปกป้องตัวเองจากการกระทำได้¹

ประเภทของการรังแกกันแบ่งได้หลายทาง แต่แบบที่นิยมและมีประโยชน์ต่อการคัดกรองและวางแผนการช่วยเหลือจะแบ่งตามพฤติกรรมที่สังเกตได้ ได้แก่ 1) การรังแกแบบเผชิญหน้าหรือทางตรง (Face-to-face bullying หรือ direct bullying) คือ พฤติกรรมทำร้ายร่างกาย เช่น ตะบอย และการรังแกทางวาจา เช่น พูดล้อเลียน เสียดสี ข่มขู่ หรือ ด่าหยาบคาย 2) การรังแกแบบไม่เปิดเผย (covert bullying หรือ indirect bullying) คือ การรังแกกันทางสังคม หรือความสัมพันธ์ เช่น ไม่ให้เข้ากลุ่ม แยกเพื่อน ปลอ่ยข่าวลือ และการรังแกกันทางออนไลน์ (cyberbullying) เช่น การแสดงความคิดเห็น การปลอ่ยข่าวลือ การแชร์ข้อมูล ภาพถ่าย หรือวิดีโอ ส่วนตัวของผู้อื่น ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์²

การรังแกกันมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางจิตใจและสังคมของเด็ก เด็กที่ถูกรังแกมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาการปรับตัวทางสังคม หรือขาดทักษะทางสังคม มีอาการทางกายที่มีผลจากจิตใจ (psychosomatic) เด็กที่ถูกรังแกอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าตนไม่สามารถควบคุมหรือจัดการอะไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้เลย และรู้สึกสิ้นหวัง³ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงขึ้น เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล กลัวสังคม ติดสารเสพติด แยกตัวจากสังคม หรือฆ่าตัวตาย⁴ ในขณะที่เด็กที่รังแกคนอื่นมีแนวโน้มก้าวร้าวรุนแรง

มีปัญหาการเรียน และเสี่ยงติดสารเสพติด รวมถึงความเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านสุขภาพจิต ไม่ว่าจะเป็นซึมเศร้า และฆ่าตัวตาย ไม่ต่างจากเด็กที่ถูกรังแก⁵ และมีความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวและทำผิดกฎหมายมากกว่า⁶⁻⁷

สถานการณ์การรังแกกันในโรงเรียนพบว่า ในปี 2017 การศึกษาของสถาบันสถิติทางการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ศึกษาในเด็กอายุ 12-18 ปี รายงานว่ามีการรังแกกัน ร้อยละ 20.2⁸ จากการสำรวจสถานการณ์สุขภาพจิตวัยรุ่นในประเทศไทย แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขององค์การอนามัยโลก ในปี 2017 รายงานว่าเด็กไทยร้อยละ 30 เคยถูกเพื่อนรังแกในโรงเรียน⁹ และจากการศึกษาความชุกและปัจจัยด้านจิตสังคมที่สัมพันธ์กับการรังแกกันในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ พบความชุกของการข่มเหงรังแกในเด็กมัธยมต้น ร้อยละ 23.4 รูปแบบของการรังแกที่พบมากที่สุด คือ การรังแกด้วยวาจา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการข่มเหงรังแก ได้แก่ เพศชาย ระดับผลการเรียนต่ำ มีบิดามารดาที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี มีรูปแบบการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ครอบครัวมีหนี้สิน การมีปัญหาด้านสุขภาพจิตโดยรวม และมีปัญหาด้านสุขภาพจิตด้านพฤติกรรมเกรี้ยวและพฤติกรรมสัมพันธ์ทางสังคม¹⁰

ผู้ป่วยนอกแผนกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ในโรงพยาบาลน่าน พบว่า ปัญหาของเด็กนักเรียน มักจะมาด้วยปัญหาการเรียน ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ และมักจะพบว่าปัญหาการรังแกกันในผู้ป่วยหลาย ๆ ราย และในจังหวัดน่านยังไม่มีข้อมูลความชุกของการรังแกกันในโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความชุกของการรังแกกันในโรงเรียนและปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในจังหวัดน่าน

เพื่อนำไปวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางป้องกันและเยียวยาปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความชุกของการรังแกกันในนักเรียนอายุระหว่าง 10-18 ปี ที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อการเคยมีประสบการณ์การรังแกกันในนักเรียนอายุระหว่าง 10-18 ปี ที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในจังหวัดน่าน

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) โดยสอบถามนักเรียนที่เรียนอายุระหว่าง 10-18 ปี ที่เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดน่าน ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) เรื่อง การรังแกกันในโรงเรียน ดำเนินการสอบถามในช่วงเดือนพฤษภาคม 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรนักเรียน อายุ 10-18 ปี ในจังหวัดน่าน 45,211 คน ความชุกของการเกิดการรังแกกัน 20%¹¹ โอกาสที่จะเกิด type I error = 0.05 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ในการประมาณค่า = 0.05 พบว่าต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 245 ราย

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอายุระหว่าง 10-18 ปี ที่เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดน่าน ที่ยินยอมตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) เรื่อง การรังแกกันในโรงเรียน ในช่วงพฤษภาคม 2564 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 386 คน

นิยามศัพท์

การรังแกกัน (Bullying) เป็นการกระทำใดๆ ในทางลบของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เกิดขึ้นโดยเจตนาต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ให้ได้รับบาดเจ็บหรือทุพพิกาล ไม่ว่าจะทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ

ประเภทของการรังแกกัน ได้แก่

การรังแกทางร่างกาย เป็นลักษณะของการทำร้ายร่างกาย การชกต่อย การผลัก การตบตี

การรังแกทางสังคมหรือด้านอารมณ์ เป็นลักษณะของการใช้กลุ่มเพื่อนหรือสังคมกดดันและทำให้บุคคลแยกออกจากกลุ่ม เป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดหรือเสียใจจากการกระทำดังกล่าว

การรังแกทางคำพูด เป็นลักษณะการพูดที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกหรือทำให้เจ็บปวด จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการขู่ ข่มขู่ เยาะเย้ย ช่มชู้ การพูดจาดูถูก เสียดสีกันในกลุ่มเพื่อน หรือการวิจารณ์ด้วยคำพูดในลักษณะข่าวดัง คำนินทา และการพูดจาโกหกบิดเบือนข้อมูลที่ไม่เป็นจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเจ็บปวด

การรังแกบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เป็นการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้น โดยใช้เครื่องมือสื่อสารเป็นเครื่องมือหลัก เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์เชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการโจมตี ขู่ทำร้าย หรือใช้ถ้อยหยาบคาย การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่น การนำความลับของอีกฝ่ายมาเปิดเผย การหลอกลวง การสร้างกลุ่มในโซเชียลเพื่อโจมตีโดยเฉพาะ เพื่อให้อีกฝ่ายขายหน้าหรือทอนไม้ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามเรื่องการรังแกกันในโรงเรียน ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงจากข้อมูลการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านครอบครัว ลักษณะของการรังแกกัน

และปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สถานะครอบครัว การเคยเห็นบิดามารดาทะเลาะกัน ด่าทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน การเคยเห็นบิดามารดาบตีทำร้ายร่างกาย หรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน การเคยถูกทำโทษจนฝังใจ และการเลี้ยงดูของครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google form) โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน อายุ เพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์การรังเกกกัน รวมถึงศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรังเกกกันในโรงเรียน ได้แก่ ระดับชั้นที่มีประสบการณ์การรังเกกกันครั้งแรก สถานที่เกิดการรังเกกกัน สถานะของการรังเกกกัน (ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ หรือทั้งสองอย่าง) สาเหตุของการรังเกกกัน รูปแบบของการรังเกกกัน ช่วงเวลาที่มักจะเกิดการรังเกกกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้น การได้ร้องขอและการได้รับการช่วยเหลือ รวมถึงปัจจัยของครอบครัว เพื่อหาความชุกของการรังเกกกันในโรงเรียน และปัจจัยที่มีผลต่อการรังเกกกันในโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ข้อมูลครอบครัว ได้แก่ สถานะครอบครัว การเคยถูกทำโทษจนฝังใจ ลักษณะการเลี้ยงดู การเคยเห็นบิดามารดาทะเลาะ ด่าทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน การเคยเห็นบิดามารดาบตีทำร้ายร่างกาย หรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน การเคยถูกทำโทษจนฝังใจ และการเลี้ยงดูของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาที่เคยและไม่เคยมีประสบการณ์การรังเกกกัน โดยใช้ ร้อยละ ความถี่
2. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไป ข้อมูลครอบครัวของ

กลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ทั้งสองอย่าง และผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเกิดการรังเกกกัน โดยใช้ ร้อยละ ความถี่

3. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้อธิบายข้อมูลลักษณะของการรังเกกกัน ได้แก่ ระดับชั้นที่พบการรังเกกกันในครั้งแรก สถานที่ที่เกิดการรังเกกกันเป็นส่วนมาก สถานะที่เกี่ยวข้องกับการรังเกกกัน สาเหตุของการรังเกกกัน สาเหตุที่ถูกรังเกกกัน ประเภทของการรังเกกกัน ที่เกิดขึ้นและที่พบบ่อยที่สุด บุคคลที่รังเกกกัน ช่วงเวลาที่เกิดการรังเกกกัน ผลจากการรังเกกกัน การขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังเกกกัน การได้รับความช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังเกกกัน บุคคลที่ต้องการให้ช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังเกกกัน โดยใช้ ร้อยละ ความถี่
4. สถิติเชิงวิเคราะห์ ใช้สถิติ chi-square ในการเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปและข้อมูลครอบครัวระหว่างกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์การรังเกกกัน และกลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์การรังเกกกัน ที่ $p\text{-value} < 0.05$
5. สถิติเชิงวิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อการเกิดเคยมีประสบการณ์การรังเกกกัน โดยใช้ multivariate logistic regression ตัวแปรตาม คือ การเคยมีประสบการณ์การรังเกกกัน ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สถานะครอบครัว การเคยเห็นบิดามารดาทะเลาะ ด่าทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน การเคยเห็นบิดามารดาบตีทำร้ายร่างกาย หรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน การเคยถูกทำโทษจนฝังใจ และการเลี้ยงดูของครอบครัว จากค่า adjust odd ratio ที่ $p\text{-value} < 0.05$

การพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลน่าน เลขที่
092/2563

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า จำนวนนักเรียนที่มา
ตอบแบบสอบถามออนไลน์จำนวนทั้งสิ้น 386 คน เป็น
เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี จำนวน 273 คน (ร้อยละ 70.7)
อายุ 12-18 ปี จำนวน 113 คน (ร้อยละ 29.3)
กลุ่มที่เคยมีและไม่เคยมีประสบการณ์การรังเกียจ

ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุ เพศ สถานะ
ครอบครัว การเคยถูกทำโทษจนฝังใจ และการเลี้ยงดู
แต่กลุ่มที่เคยมีประสบการณ์การรังเกียจ 147 ราย
(ร้อยละ 48.2) เคยเห็นบิดา มารดาทะเลาะ ด่าทอ
หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคย
มีประสบการณ์รังเกียจเคยเห็นเพียง 27 ราย
(ร้อยละ 33.3) ($p=0.017$) และกลุ่มที่เคยมี
ประสบการณ์การรังเกียจ 32 ราย (ร้อยละ 11.5)
เคยเห็นบิดา มารดา ตบตี ทำร้ายร่างกายหรือขว้างปา
สิ่งของใส่กันมีแนวโน้มสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยมี
ประสบการณ์รังเกียจเคยเห็นเพียง 3 ราย
(ร้อยละ 3.7) ($p=0.059$) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านครอบครัวในกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์การรังเกียจและกลุ่มที่ไม่เคยมี

ข้อมูล	ทั้งหมด	การรังเกียจจำนวน (ร้อยละ)		p-value*
		เคย	ไม่เคย	
จำนวน (ร้อยละ)	386	305 (79.0)	81 (21.0)	
อายุ				0.308
12-18 ปี	113 (29.3)	93 (30.5)	20 (24.7)	
< 12 ปี	273 (70.7)	212 (69.5)	61 (75.3)	
เพศ				0.934
หญิง	216 (56)	171 (56.1)	45 (55.6)	
ชาย	170 (44)	134 (43.9)	36 (44.4)	
สถานะครอบครัว				0.926
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	259 (67.1)	205 (67.2)	54 (66.7)	
บิดามารดาหย่าร้าง หรือไม่ได้อยู่ด้วยกัน	127 (32.9)	100 (32.8)	27 (33.3)	
เคยถูกทำโทษจนฝังใจ				0.078
ไม่เคย	249 (64.5)	190 (62.3)	59 (72.8)	
เคย	137 (35.5)	115 (37.7)	22 (27.2)	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูล	ทั้งหมด	การรังแกกันจำนวน (ร้อยละ)		p-value*
		เคย	ไม่เคย	
การเลี้ยงดู				
ให้อิสระอย่างมีขอบเขต	315 (81.6)	246 (80.7)	69 (85.2)	0.35
ตามใจ	13 (3.4)	13 (3.4)	0 (0.0)	
เข้มงวด	48 (12.4)	44 (14.4)	4 (4.9)	
ปล่อยปละละเลย	10 (2.6)	2 (0.6)	8 (9.9)	
เคยเห็นบิดามารดา ทะเลาะ ค่ำทอ				0.017
หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน				
ไม่เคยเห็น	212 (54.9)	158 (51.8)	54 (66.7)	0.059
เคยเห็น	174 (45.1)	147 (48.2)	27 (33.3)	
เคยเห็นบิดามารดา ตบตี ทำร้ายร่างกาย				0.059
หรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน				
ไม่เคยเห็น	351 (90.9)	273 (89.5)	78 (96.3)	
เคยเห็น	35 (9.1)	32 (11.5)	3 (3.7)	

* chi-square test

เมื่อแบ่งประเภทการรังแกกันออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำและเป็นผู้กระทำ-ผู้ถูกกระทำ พบว่า กลุ่มที่เป็นผู้กระทำ ส่วนใหญ่ ช่วงอายุ <12 ปี 8 ราย (ร้อยละ 61.5) เพศชาย 7 ราย (ร้อยละ 53.8) บิดามารดาอยู่ด้วยกัน 9 ราย (ร้อยละ 69.2) ไม่เคยถูกทำโทษจนฝังใจ 7 ราย (ร้อยละ 53.8) ได้รับการเลี้ยงดูให้อิสระอย่างมีขอบเขต 11 ราย (ร้อยละ 84.6) เคยเห็นบิดา มารดา ทะเลาะ ค่ำทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน 8 ราย (ร้อยละ 61.5) และไม่เคยเห็นบิดา มารดา ตบตี ทำร้ายร่างกายหรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน 12 ราย (ร้อยละ 92.3) กลุ่มที่เป็นผู้ถูกกระทำ ส่วนใหญ่ ช่วงอายุ <12 ปี 120 ราย (ร้อยละ 75.9) เพศหญิง 106 ราย (ร้อยละ 63.1) บิดามารดาอยู่ด้วยกัน 117 ราย (ร้อยละ 69.6) ไม่เคยถูกทำโทษจนฝังใจ 113 ราย (ร้อยละ 67.3) ได้รับการเลี้ยงดูให้อิสระ

อย่างมีขอบเขต 136 ราย (ร้อยละ 81.0) ไม่เคยเห็น บิดา มารดาทะเลาะ ค่ำทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน 94 ราย (ร้อยละ 56.0) และไม่เคยเห็นบิดา มารดา ตบตี ทำร้ายร่างกายหรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน 152 ราย (ร้อยละ 90.5) กลุ่มที่เป็นทั้งผู้กระทำ-ผู้ถูกกระทำ ส่วนใหญ่ ช่วงอายุ <12 ปี 78 ราย (ร้อยละ 62.9) เพศชาย 65 ราย (ร้อยละ 52.4) บิดา มารดาอยู่ด้วยกัน 79 ราย (ร้อยละ 63.7) ไม่เคยถูก ทำโทษจนฝังใจ 70 ราย (ร้อยละ 56.5) ได้รับการ เลี้ยงดูให้อิสระอย่างมีขอบเขต 99 ราย (ร้อยละ 79.8) เคยเห็นบิดา มารดาทะเลาะ ค่ำทอ หรือใช้ คำหยาบคายต่อกัน 65 ราย (ร้อยละ 52.4) และ ไม่เคยเห็นบิดา มารดา ตบตี ทำร้ายร่างกาย หรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน 109 ราย (ร้อยละ 87.9) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านครอบครัว กลุ่มที่เป็นผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และเป็นทั้งสองอย่าง

ข้อมูล ; จำนวน (ร้อยละ) (Total N = 386)	การรังเกียจ		
	ผู้กระทำ (N=13)	ผู้ถูกกระทำ (N=168)	ทั้งสองอย่าง (N=124)
จำนวน (ร้อยละ)	13 (4.3)	168 (55.1)	124 (40.6)
อายุ			
12-18 ปี	5 (38.5)	42 (25.0)	46 (37.1)
< 12 ปี	8 (61.5)	126 (75.0)	78 (62.9)
เพศ			
หญิง	6 (46.2)	106(63.1)	59(47.6)
ชาย	7 (53.8)	62(36.9)	65(52.4)
สถานะครอบครัว			
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	9 (69.2)	117 (69.6)	79 (63.7)
บิดามารดาหย่าร้าง หรือไม่ได้อยู่ด้วยกัน	4 (30.8)	51 (30.4)	45 (36.3)
เคยถูกทำโทษจนฝังใจ			
ไม่เคย	7 (53.8)	113 (67.3)	70 (56.5)
เคย	6 (46.2)	55 (32.7)	54 (43.5)
การเลี้ยงดู			
ให้อิสระอย่างมีขอบเขต	11 (84.6)	136 (81.0)	99 (79.8)
ตามใจ หรือเข้มงวด หรือปล่อยปละละเลย	2 (15.4)	32 (19.0)	25 (20.2)
เคยเห็นบิดามารดา ทะเลาะ ด่าทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน			
ไม่เคย	5 (38.5)	94 (56.0)	59 (47.6)
เคย	8 (61.5)	74 (44.0)	65 (52.4)
เคยเห็นบิดามารดา ตบตี ทำร้ายร่างกาย หรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน			
ไม่เคย	12 (92.3)	152 (90.5)	109 (87.9)
เคย	1 (7.7)	16 (9.5)	15 (12.1)

ลักษณะของการรังแกกันพบมากในเด็ก อายุ < 12 ปี 212 ราย (ร้อยละ 69.5) เพศหญิง 171 ราย (ร้อยละ 56.1) การรังแกกันครั้งแรกที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น 135 ราย (ร้อยละ 44.3) สถานที่รังแกกันส่วนมาก เกิดในโรงเรียน 295 ราย (ร้อยละ 96.7) สถานะของการรังแกกันจะเป็นผู้ถูกรังแก 168 ราย (ร้อยละ 55.1) หากเด็กเป็นผู้ถูกรังแก สาเหตุเพราะเป็นการเล่นกัน หยอกกัน 107 ราย (ร้อยละ 35.1) และรองลงมาคือเคยถูกทำร้ายร่างกายมาก่อน 93 ราย (ร้อยละ 30.5) หากเด็กเป็นผู้ถูกรังแก สาเหตุที่ถูกรังแก เพราะร่างกายอ่อนแอกว่า 108 ราย (ร้อยละ 35.4) ประเภทของการรังแกกันที่เคยเกิดขึ้น คือ ทางวาจา 221 ราย (ร้อยละ 72.5) รองลงมา คือ

ทางร่างกาย 141 ราย (ร้อยละ 46.2) ประเภทของการรังแกกันที่พบบ่อย คือ ทางวาจา 184 ราย (ร้อยละ 60.3) บุคคลที่รังแกมักจะเป็นเพื่อนในห้อง 264 ราย (ร้อยละ 86.6) ช่วงเวลาที่มักเกิดการรังแกกันคือช่วงเวลาพัก 185 ราย (ร้อยละ 60.7) ผลการจากการรังแกกัน ไม่ส่งผลใด 208 ราย (ร้อยละ 68.2) และมักจะทำให้เกิดความเครียด 175 ราย (ร้อยละ 57.4) หากเกิดการรังแกกันส่วนใหญ่ 170 ราย (ร้อยละ 55.7) มักจะไม่ขอความช่วยเหลือ แต่ 192 ราย (ร้อยละ 62.9) จะได้รับการช่วยเหลือ และบุคคลที่ เด็ก 193 ราย (ร้อยละ 63.3) ต้องการให้ช่วยเหลือมากที่สุดหากเกิดการรังแกกัน คือ คุณครู (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลลักษณะของการรังแกกัน

ข้อมูล	N = 305	
	จำนวน	(ร้อยละ)
อายุ		
< 12 ปี	212	(69.5)
12-18 ปี	93	(30.5)
เพศ		
ชาย	134	(43.9)
หญิง	171	(56.1)
ระดับชั้นที่พบการรังแกกันครั้งแรก		
อนุบาล	115	(37.7)
ประถมตอนต้น	135	(44.3)
ประถมตอนปลาย	45	(14.8)
มัธยมตอนต้น	5	(1.6)
มัธยมตอนปลาย	5	(1.6)
สถานที่ที่เกิดการรังแกกันเป็นส่วนมาก		
ภายในโรงเรียน	295	(96.7)
ภายนอกโรงเรียน	10	(3.3)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	N = 305	
	จำนวน	(ร้อยละ)
สถานที่เกี่ยวข้องกับการรังแกกัน		
เป็นผู้กระทำ	13	(4.3)
เป็นผู้ถูกกระทำ	168	(55.1)
เป็นทั้งสองอย่าง	124	(40.6)
สาเหตุที่รังแกคนอื่น		
อ่อนแกว่า	6	(2.0)
เคยไม่ชอบกันมาก่อน	22	(7.2)
ถูกทำให้อับอาย	22	(7.2)
ถูกทำร้ายร่างกายมาก่อน	93	(30.5)
ถูกทำร้ายหรือยั่วแหย่	38	(12.5)
ไม่ชอบหน้า	12	(3.9)
เรื่องแฟน	2	(0.7)
ต้องการได้รับการยอมรับ	3	(1.0)
อื่นๆ เช่น เล่นกัน หยอกกันเล่น	107	(35.1)
สาเหตุที่ถูกรังแก		
อ่อนแกว่า	108	(35.4)
เคยไม่ชอบกันมาก่อน	48	(15.7)
เคยทำร้ายเขามาก่อน	35	(11.5)
เรื่องแฟน	3	(1.0)
ไม่ชอบหน้า	56	(18.4)
อื่นๆ เช่น เล่นกัน หยอกกันเล่น	55	(18.0)
ประเภทของการรังแกกันที่เคยเกิดขึ้น		
ทางร่างกาย	141	(46.2)
ทางวาจา	221	(72.5)
ทางสังคม	94	(30.8)
ทางออนไลน์	18	(5.9)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	N = 305	
	จำนวน	(ร้อยละ)
ประเภทของการรังแกกันที่พบบ่อยที่สุด		
ทางร่างกาย	89	(29.2)
ทางวาจา	184	(60.3)
ทางสังคม	24	(7.9)
ทางออนไลน์	5	(1.6)
ไม่ระบุ	3	(1.0)
บุคคลที่รังแก		
เพื่อนในห้อง	264	(86.6)
เพื่อนต่างห้อง	9	(3.0)
รุ่นพี่	17	(5.6)
รุ่นน้อง	3	(1.0)
ต่างโรงเรียน	3	(1.0)
อื่นๆ	9	(3.0)
ช่วงเวลาที่เกิดการรังแกกัน		
ก่อนเข้าแถว	12	(3.9)
เวลาเรียน	47	(15.4)
เวลาพัก	185	(60.7)
หลังเลิกเรียน	24	(7.9)
ไม่ระบุ	37	(12.1)
ผลจากการรังแกกัน		
ไม่ส่งผลใด	208	(68.2)
เกิดความเครียด	175	(57.4)
ทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน	107	(35.1)
ทำให้อยากทำร้ายตัวเอง	13	(4.3)
ทำให้อยากทำร้ายผู้อื่น	12	(3.9)
ผลการเรียนแย่งลง	24	(7.9)
สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ลำบาก	55	(18)
ลึกลับ	3	(1.0)
ใช้สารเสพติด	1	(0.3)
เกิดปัญหาพฤติกรรมทางเพศ	1	(0.3)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูล	N = 305	
	จำนวน	(ร้อยละ)
การขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังแกกัน		
ไม่ได้ร้องขอ	170	(55.7)
ร้องขอ	135	(44.3)
การได้รับความช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังแกกัน		
ไม่ได้รับ	113	(37.1)
ได้รับ	192	(62.9)
บุคคลที่ต้องการให้ช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังแกกัน		
บิดามารดา	147	(48.2)
เพื่อน	149	(48.9)
คุณครู	193	(63.3)
แฟน	8	(2.6)
สังคม	28	(9.2)

ภายหลังการวิเคราะห์พหุหลายระดับแล้วพบว่าปัจจัยด้านครอบครัว ไม่มีผลต่อการรังแกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ว่าจะเป็น สถานะของครอบครัว ($p=0.693$) ประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวทั้งเคยเห็นบิดามารดาทะเลาะ ด่าทอหรือ

ใช้คำหยาบคายต่อกัน ($p=0.103$) เคยเห็นบิดามารดาตบตี ทำร้ายร่างกายหรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน ($p=0.256$) การถูกทำโทษจนฝังใจ ($p=0.384$) และการเลี้ยงดู ($p=0.171$) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อการรังแกกัน

ปัจจัย		Adj. Odds ratio	(95% CI)	p-value*
สถานะครอบครัว	พ่อแม่หย่าร้าง หรือ ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่	1.121	(0.634 , 1.982)	0.693
เคยเห็นบิดามารดา ทะเลาะ ด่าทอ หรือใช้คำหยาบคายต่อกัน	เคยเห็นด่า หรือ ทะเลาะกัน	1.591	(0.910 , 2.783)	0.103

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัย		Adj. Odds ratio	(95% CI)	p-value*
เคยเห็นบิดามารดา ตบตี ทำร้ายร่างกาย หรือขว้างปาสิ่งของใส่กัน	เคยทำร้ายกัน	2.142	(0.575 , 7.981)	0.256
เคยถูกทำโทษจนฝังใจ	เคยถูกทำโทษฝังใจ	1.293	(0.725 , 2.309)	0.384
การเลี้ยงดู	ให้อิสระอย่างมีขอบเขต	1.714	(0.793 , 3.706)	0.171

* multivariate logistic regression, $p < 0.05$

สรุปผลการทำวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ พบความชุกของปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนร้อยละ 79 และทำให้ทราบถึงลักษณะของการรังแกกันที่มักเกิดขึ้นในโรงเรียน โดยเกิดครั้งแรกบ่อยที่สุดในช่วงประถมศึกษาตอนต้น ส่วนมากมักจะเป็นผู้ถูกรังแก รองลงมา คือ เป็นทั้งสองอย่าง สาเหตุที่ถูกรังแกเพราะร่างกายอ่อนแอกว่า และสาเหตุที่รังแกคนอื่นเพราะเคยถูกทำร้ายมาก่อน ประเภทของการรังแกกันมักเป็นทางวาจา โดยเพื่อนในห้อง มักเกิดในช่วงเวลาพัก/เบรก ทำให้ส่งผลต่อความเครียด ไม่อยากไปโรงเรียน สร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ลำบาก และบุคคลที่อยากให้ความช่วยเหลือมากที่สุดเมื่อเกิดการรังแกกันคือ คุณครู ปัจจัยด้านครอบครัวที่ศึกษาไม่พบความสัมพันธ์กับการรังแกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษานี้ พบความชุกของการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในจังหวัดน่าน คิดเป็นร้อยละ 79 ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับ

รายงานขององค์การอนามัยโลกที่รายงานสถานการณ์สุขภาพจิตวัยรุ่นในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี 2017 พบว่าเด็กไทยร้อยละ 30 เคยถูกเพื่อนรังแกในโรงเรียน⁹ ทำให้ตระหนักได้ว่าปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน เป็นปัญหาที่พบได้บ่อยและที่สำคัญ คือ การรังแกกันมักเกิดในโรงเรียนจากการศึกษาครั้งนี้คิดเป็น ร้อยละ 96.7 รูปแบบของการรังแกกันส่วนมากเป็นทางวาจา ซึ่งสอดคล้องกับ¹⁰⁻¹² การศึกษาสถานะของการรังแกกันพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ถูกรังแก รองลงมา คือ เป็นทั้งสองอย่างและเป็นผู้กระทำน้อยที่สุด เพศหญิงจะเป็นผู้ถูกรังแกมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับเหตุผลของการเป็นผู้ถูกรังแกที่ส่วนใหญ่มักถูกรังแกเนื่องจากมีร่างกายที่อ่อนแอกว่า ในการศึกษาพบว่า เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี ส่วนมากจะเป็นผู้ถูกรังแก แต่เด็กที่มีอายุ 12-18 ปี ส่วนมากเป็นทั้งสองอย่าง อาจจะอนุมานได้ว่าเดิมจากที่ตนเองเคยเป็นผู้ถูกรังแก เมื่อเวลาผ่านไปอาจจะผันตัวเองมาเป็นผู้กระทำบ้าง ดังจะเห็นได้จากเหตุผลของการเป็นผู้กระทำที่ส่วนใหญ่ว่าเคย

ถูกทำร้ายร่างกายมาก่อน ทำให้เห็นการจัดการปัญหาของเด็กๆ ว่ามักจะแสดงออกโดยการตอบโต้กลับ โดยเฉพาะจะแสดงออกทางวาจามากกว่า

ประสบการณ์การถูกรังแกครั้งแรกมักเกิดขึ้นในช่วงประถมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 44.3 แต่พบว่ารองลงมา คือ ชั้นอนุบาล (ร้อยละ 37.7) ทำให้ตระหนักได้ว่า ปัญหานี้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยอนุบาล และยังถ้าปล่อยปัญหานี้ไปนาน ๆ จะยิ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจของเด็กนักเรียนมากขึ้น เพราะฉะนั้นการจัดการแก้ปัญหาอาจต้องเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล

จากลักษณะของการรังแกกันไม่ว่าจะเป็นประเภทของการรังแกกันที่มักจะเป็นทางวาจา โดยเพื่อนในห้อง มักจะเกิดในเวลาพัก/เบรก เวลาเกิดการรังแกกันมักจะไม่ใช่ขอความช่วยเหลือ ทำให้เห็นปัญหาของการสื่อสารของเด็ก หากสามารถสอนให้เด็กรู้จักการสื่อสารทางวาจา แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ถูกต้อง โดยไม่ต้องพูดให้คนอื่นรู้สึกแย่ หรือตำหนิคนอื่น รวมถึงหากเกิดปัญหาสามารถสื่อสารขอความช่วยเหลือได้ น่าจะเป็นทางที่ช่วยทำให้ปัญหาการรังแกกันลดน้อยลงได้ รวมถึงคนที่เด็กต้องการให้ช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังแกกันมากที่สุด คือ คุณครู ยังต้องกระตุ้นเสริมทักษะการสื่อสาร รวมถึงความสามารถในการรับฟังของครู เพื่อจัดการช่วยเด็กเมื่อเกิดปัญหาการรังแกกันให้ดียิ่งขึ้น

เนื่องจากการศึกษานี้ ได้ศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวว่าจะมีผลต่อการรังแกกันหรือไม่ แต่กลับไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจจะตีความได้ว่าเด็กๆ มีมุมมองต่อครอบครัวที่ค่อนข้างดี ไม่ว่าจะเป็นสถานะของครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งผู้ปกครองในปัจจุบันอาจจะมีความรู้และระมัดระวังมากขึ้นเมื่อเกิดทะเลาะกัน ก็จะพยายามไม่ทะเลาะให้เด็กๆ ได้เห็นความรุนแรง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี รวมถึงลักษณะการเลี้ยงดู

และความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ซึ่งเด็กนักเรียนในการศึกษานี้ก็ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต และส่วนใหญ่ก็เห็นคุณค่าในตัวเอง

สิ่งที่ได้จากการศึกษานี้ คือ การเห็นปัญหาของการรังแกกันในโรงเรียน ที่พบได้บ่อย และช่วยยืนยันว่ามักจะเกิดขึ้นในโรงเรียน โดยเพื่อนในห้อง และมักเกิดในเวลาพัก/เบรก บุคคลที่เด็กอยากให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดการรังแกกัน คือ คุณครู ดังนั้นประเด็นสำคัญของการจัดการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาการรังแกกัน ควรเน้นย้ำที่โรงเรียน ทั้งให้ผู้บริหารเล็งเห็นปัญหาว่าการรังแกกันในโรงเรียนนั้นพบได้บ่อย และส่งผลกระทบต่อนักเรียนในการทำให้เกิดความเครียด ไม่อยากไปโรงเรียน ทำให้สร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ลำบาก และปัญหานี้สามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยอนุบาล รวมถึงหากปล่อยให้มีการรังแกกันจากผู้กระทำเพียงไม่กี่คน อาจบ่มเพาะให้ผู้ถูกกระทำกลายเป็นผู้กระทำในอนาคตที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้ และสิ่งที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนคือทักษะการสื่อสาร ดังจะเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นการรังแกกันทางวาจา และเมื่อเกิดปัญหาก็กไม่มีการขอความช่วยเหลือ ดังนั้น ควรมุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะในการสื่อสาร ให้ทั้งนักเรียนและคุณครูเพื่อเป้าหมายลดจำนวนการรังแกกันในโรงเรียน และลดความเครียด ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตในอนาคตได้

ข้อจำกัดของการศึกษานี้ คือ ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลของเด็กนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์เท่านั้น ซึ่งอาจจะได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมในกลุ่มที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี รวมถึงการศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบ cross-sectional descriptive study ที่ทำในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในจังหวัดน่าน จึงไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

และมัธยมศึกษาทั่วไปได้ และการศึกษาครั้งนี้ศึกษาแต่ปัจจัยด้านครอบครัวว่ามีความสัมพันธ์กับการรังแกกันหรือไม่ ทำให้ไม่เห็นปัจจัยด้านอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อการรังแกกันในโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และสามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั่วไปได้ รวมถึงการออกแบบศึกษาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยของลักษณะบุคลิกของเด็ก ปัจจัยทางสังคม โรงเรียน ผู้ปกครอง เพื่อให้เห็นข้อมูลที่รอบด้านมากขึ้น

REFERENCES

1. Gladden RM, Vivolo-Kantor AM, Hamburger ME, Lumpkin CD. Bullying surveillance among youths: Uniform definitions for public health and recommended data elements, Version 1.0. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention and U.S. Department of Education; 2014.
2. Panyawong W. Prevention and response of bullying in school. J Ment Health Thai 2019;27(2):133-44.
3. Radliff KM, Wang C, Swearer SM. Bullying and peer victimization: an examination of cognitive and psychosocial constructs. J Interpers Violence 2016;31(11):1983-2005.
4. Evan CBR, Fraser MW, Cotter KL. The effectiveness of school-based bullying prevention programs: a systematic review. Aggression and Violent Behavior.2014;19(5):532-44.
5. Kaltiala-Heino R, Rimpelä M, Marttunen M, Rimpelä A, Rantanen P. Bullying, depression, and suicidal ideation in Finnish adolescents: school survey. BMJ 1999;319(7206):348-51.
6. Ttofi MM, Farrington DP. Effectiveness of school-based programs to reduce bullying: a systemic and meta-analytic review. Journal of Experimental Criminology 2011;7(1):27-56.
7. Ttofi MM, Farrington DP. Risk and protective factors, longitudinal research, and bullying prevention. New Dir Youth Dev 2012;133;85-98.
8. National Center for Educational Statistics. Student reports of bullying: results from the 2017 school crime supplement to the national victimization survey [internet]. US Department of Education; 2019 [updated 2019 July; cited 2021 Apr 24]. Available from <https://nces.ed.gov/pubs2019/2019054.pdf>
9. Mental health status of adolescents in south-east Asia: evidence for action [internet]. World health Organization; 2017 [cited 2018 Apr 24]. Available from: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/254982/9789290225737-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- 10.Sakarinkhul C, Wacharasindhu A.
Prevalence of bullying and associated
psychosocial factors among lower
secondary school students in Muang,
Chiangmai. J Psychiatr Assoc Thailand
2014;59: 221-30.
- 11.Glew G, Rivara F, Feudtner C. Bullying:
children hurting children. Pediatr Rev
2000;21(6):183-9
- 12.Puranachaikere T, Punyapas S,
Kaewpornsawan T, Coping strategies of
grade 4-6 primary school students in
response to being bullied. J Psychiatr
Assoc Thailand 2015; 60(4): 275-86.